

день існують різні погляди на визначення способів доведення до самогубства, що, в результаті, може негативно впливати на практику розгляду та вирішення кримінальних справ, що стосуються доведення до самогубства.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

3. Панов Н.И. Основные проблемы способа совершения преступления в советском уголовном праве: автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук / Н.И. Панов. – Харьков, 1987. – С. 6-7.

4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Бойко А.М., Брич Л.П., Грищук В.К. та ін.]; за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – [7-ме вид., переробл. та доповн.]. – К.: Юридична думка, 2010. – 1288 с.

5. Керик Л.І. Способи доведення до самогубства / Л.І. Керик // Проблеми законності: респ. міжвідом. наук. зб. – Харків, 2008. – Вип. 96. – С. 186-191.

УДК 343.9 (043.2)

Бабич Д.С., студентка,
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій,
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів
Науковий керівник: Коломієць Н. В., к.ю.н., доцент

«ЛАТЕНТНА ВІКТИМНІСТЬ» ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Як відомо, ще з часів А. Кетле кримінологічна наука цікавиться «темною цифрою» злочинності. До найбільш актуальних і водночас дискусійних проблем вивчення злочинності на сьогодні фахівці-кримінологи відносять оцінку загального рівня злочинності, структури, тенденцій її розвитку з урахуванням високої латентності явища. Але, на жаль, на сьогодні практика свідчить, що загальні уявлення про злочинність у цілому засновуються перш за все на двох основних показниках: даних про кількість вчинених злочинів на території держави та кількість осіб, які їх вчинили. При цьому поза увагою залишаються відомості про потерпілих від злочинних посягань. Проблема латентних жертв злочинів або латентної віктимності на сьогодні є досить актуальною та становить предмет досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних віктимологічних досліджень.

Поняття «латентна віктимність» утворюється на межі двох

самостійних кримінологічних термінів: «латентність» та «віктимність». В енциклопедичних словниках термін «латентність» (від лат. *latentis*) означає – «скритий», «невідомий» і розглядається як властивість об'єктів або процесів, що знаходяться у прихованому стані та не проявляють себе відповідним чином. У кримінологічній літературі традиційно застосовується визначення латентна злочинність. Під останньою розуміють сукупність фактично вчинених, проте не виявлених або таких, що внаслідок певних обставин не стали відомими правоохоронним і судовим органам, злочинів, відомості про які у зв'язку з цим не знаходять відображення в даних офіційної статистичної звітності [2, с. 114]. Віктимізація означає: формування (становлення) жертви як соціального типу; втягнення в орбіту злочинності як реальних, так і потенційних жертв на різних рівнях соціальної взаємодії; загальна сукупність усіх випадків заподіяння особі (соціальній групі) майнової, фізичної або моральної шкоди злочинами [1, с. 79].

Термін «латентна віктимізація» вперше був запропонований Г.І. Забрянським у 80-х рр. ХХ ст. У сучасній кримінологічній літературі поняття «латентна віктимність» ототожнюється з поняттям «латентна жертва» злочину. Слід погодитися, що кожен потерпілий – жертва злочину, але, як відомо, не всі жертви злочинів ураховуються у статистиці як потерпілі. Існування значної кількості латентних злочинів породжує відповідно існування і латентних жертв злочинів, або латентної віктимності [3, с. 277]. Зміст поняття «жертва латентного злочину» полягає у нелегальному становищі постраждалих від злочину осіб, що унеможлиблює відновлення їхніх порушених прав і законних інтересів в офіційному порядку.

З одного боку, нелегальне становище жертви латентного злочину зумовлене її власною бездіяльністю, небажанням реалізувати права потерпілого у кримінальному провадженні. Ідеться як про незацікавлене ставлення жертви до відновлення порушених злочином прав та відшкодування заподіяної шкоди, так і невідомість унаслідок пасивної громадянської позиції інших осіб, поінформованих про подію, що містить ознаки злочину. З другого боку, нелегальне становище жертви латентного злочину може бути результатом несправедливого поводження уповноважених органів державної влади із постраждалим від злочинів. Ідеться про незаконну діяльність службових осіб, що полягає у приховуванні від обліку заявленого злочину, а також інших незаконних процесуальних діях, унаслідок яких порушуються права та законні інтереси потерпілих як учасників кримінального провадження. Моментом виникнення стану латентності жертви є фактичне заподіяння злочином шкоди фізичній чи юридичній особі. Моментом припинення такого стану є правова легалізація постраждалої особи шляхом її встановлення та визнання потерпілим у кримінальному провадженні [1, с. 82-83].

Особа самостійно вирішує питання, в якому статусі їй перебувати: чи офіційно визнаним потерпілим злочину, чи залишатися латентною жертвою. Спеціальні дослідження показали, що відсоток відомих кримінальних правопорушень, багато в чому залежить від стосунків між правопорушником і жертвою до злочину. Наприклад, якщо жертва і злочинець не були знайомі, то потерпілі повідомляли про 76,3 % випадків вчинення правопорушень. Якщо жертва знала правопорушника, то повідомлялося лише про 56,9 % посягань. Якщо ж правопорушник був родичем жертви, то респондент повідомляв лише про кожний п'ятий делікт [2, с. 114]. Зовсім інший масив становлять особи, яким складно оцінити, чи було проти них вчинено злочин, оскільки напередодні або під час його вони перебували не в дуже адекватному стані та такі, які через свій фізичний або психічний стан не можуть реально оцінити, було проти них вчинено злочин чи ні. Із цими особами необхідно вести на різних рівнях бесіди про здоровий спосіб життя, і тоді цей прошарок осіб у латентній віктимності буде зменшуватися [4, с. 201].

Отже, латентна віктимність залежить від особистісних характеристик, соціального статусу людини, ступеня конфліктогенності ситуації для особи. Тому реально оцінити стан латентної віктимності можна за допомогою анонімного опитування громадян. Державній службі статистики необхідно щорічно проводити загальнодержавне вибіркове обстеження рівня латентної злочинності, у якому буде можливість з'ясувати і стан латентної віктимності, як це проводиться більшості країн світу систематично.

Література

1. Головкін Б.М. Поняття латентної віктимізації від злочинних посягань / Б.М. Головкін // Питання боротьби зі злочинністю. – 2015. – Вип. 29. – С. 78-88.
2. Дзюба А.Ю. Деякі аспекти вивчення жертв латентних злочинів у закордонних віктимологічних дослідженнях / А.Ю. Дзюба // Форум права. – 2016. – № 4. – С. 113–118.
3. Оберемко Ю.О. Наукові підходи до визначення поняття «латентна віктимність» / Ю.О. Оберемко // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. / редкол.: В.І. Борисов та ін. – Х.: Право, 2013. – Вип. 26. – С. 273–279.
4. Христич І.О. Сучасний стан латентної віктимності в Україні / І.О. Христич // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Економічна теорія та право: зб. наук. пр. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». – Х.: Право, 2012. – № 4 (11). – С. 196-204.